

Az év leghidegebb napján

Bodor Ádám: *Géza Hutira füle*

Mindmáig lezáratlan kérdés, minek is tekinthetjük Bodor Ádám *Sinistra körzetét*. Regénynek vagy netán novellaciklusnak? „Az egész egyetlen lebegés novella és regény között” – fogalmazott Márton László 1992-es kritikájában.¹ Az ilyen, akár regényként is olvasható novellaciklusok, szorosan egymáshoz kapcsolódó kisprózák Mikszáth Kálmán *Tót atyafiak* és *A jó palócok* gyűjteménye óta nem ritkák a magyar irodalomban, ilyen novellaciklusnak tekinthetjük például Tar Sándor a *Sinistra körzethez* időben meglehetősen közeli, a címében szintén a teret hangsúlyozó, 1995-ös *A mi utcánk* kötetét is.

A *Sinistra körzet* részletei a könyv megjelenése előtt

A kötet legutóbbi, 2022-es kiadása a Magvető Kft. gondozásában

önálló novellákként bukkantak fel erdélyi és magyarországi folyóiratokban (a *Géza Hutira füle* az 1989-es *Helikonban*), az egyik szövegrészlettel Bodor meg is nyerte a *Holmi* 1991-es novellapályázatát. A mű nevezetes alcíme, *Egy regény fejezetei* – amely azt sugallja, a mű nem regény, csak valaminek a része – mintha maga a szerző is nyitva akarná hagyni a kérdést, regényt vagy novelláskötetet tartunk a kezünkben. Azt azért biztosan kijelenthetjük, a rövidpróza műfaji hagyománya – miként Tarnál is – meghatározza az egész írói életművet.²

A megjelenés ideje, a szövegirodalom a 90-es években tetőző kultusza befolyásolta a nagy várakozással fogadott mű értelmezési perspektíváit. A képzel és a valószerű világ határai persze meglehetősen elmosódottak a *Sinistra körzetben*, ám ennek ellenére úgy vélem, lehetséges a művet nemcsak egyetemes létparadoxonként, hanem a diktatúra vagy a politikai elnyomás parabolájaként is olvasni. A 90-es évek és az ezredforduló elemzői mégis mintha óvakodtak volna a mű politikai utalásrendszerének teljes feltárásától.

A Bodor-prózában mindig oly fontos táj magának a műnek, a *Sinistra körzetnek* az egyedüli „címszereplője”. A *Sinistra körzet* történeteinek (fejezeteinek?, rövidprózáinak?) összetartozását már a címadási gyakorlat is megerősíti. A tizennégy szövegegység mindegyike valamilyen birtokviszonyt jelöl meg a címben, ezek összetartozását a zárójelek is hangsúlyozzák: például (*Borcan ezredes esernyője*), (*Andrej dögcédulája*), (*Aranka Westin ablaka*), (*Coca Mavrodin neve*). Különös a birtoklás ilyen hangsúlyozása egy olyan világban, ahol szinte senkinek nincs semmije, ahol a szereplők elképzelhetetlen megfosztottságban tengetik az életüket. Ráadásul ezeket a címeket a hagyományos novellairodalmon iskolázott olvasó nem is érezheti különösképpen találónak, hiszen a szerző nem a cselekményszinten is legfontosabb összefüggéseket ragadja meg. A gyanús kémjátszmákról, Borcan ezredes haláláról, az elbeszélő körzetbe érkezéséről szóló legelső novella Borcan ezredes egyik ruhadarabját vagy kiegészítőjét, az esernyőt emeli ki a címben. Az esernyőnek nincs nagy jelentősége a *Sinistra körzet* hatalmi játszmáiban, ám

¹ MÁRTON László: *Az elátkozott peremvidék: Sinistra körzet = Holmi*, 1992, 12. sz., 1873–1880., 1875.

² VINCZE Ferenc: *A Bodor-életmű poétikai szerkezetének topográfiaja (A rövidpróza nyomai a Sinistra körzetben) = Alföld*, 2023, 11. sz., 62–71.

mégis fontos szerepet játszik az egész mű motívumrendszerében. Ez az elszabadult ernyő óriási denevérként kering a körzetben, a szereplők nem is lehetnek biztosak abban, denevért vagy esernyőt látnak, míg végül a denevér és az esernyő valamiképp azonos lesz. Már itt látható, hogy nemcsak az emberek, hanem a tárgyak is az állatvilággal analóg módon kerülnek bemutatásra. A novella- vagy fejezetcím többnyire épp a metaforaháló működésére hívja fel a figyelmet.

Ezt látjuk az általunk választott tizedik, *Géza Hutira füle* szövegrész címében. Az öt, tunguz náthában megbetegedett erdőkerülő szisztematikus legyilkolásáról szóló szöveg cselekményét semmiképp sem foglalja össze ez a komikus vagy legalábbis groteszk elbeszélést ígérő cím. (Ami nem jelenti, hogy a humor a novellától teljességgel idegen lenne.) A leszakadt fülnek mégis van egyfajta dramaturgiai funkciója: e baleset miatt lesz képtelen Géza Hutira felkutatni a tűzvész egyetlen túlélőjét, a föld alatt bujkáló Aron Wargotzkit, és eme fül miatt vonódik be – kilépve az addigi szemtanú szerepéből – Andrej Bodor, a narrátor a gyilkosságokba.

A fül persze más tekintetben is kitüntetett szerepet kap a bűvópatakokkal, különös neszekkel teli Kolinda-erdőben, ahol karanténba zárják a tunguz náthában szenvedő erdőkerülőket. (Sajátos, hogy e határkörzetben mindig és mindenkit örökösen körbekerítenek,³ ebben a szövegrészben épp a halálosan beteg erdészeket.) Az összes többi Bodor-novellában a szaglás, itt viszont a hallás dominál. A hóföldre tájon a látvány sokszor hangokká omlik szét, a hangok viszont gyakran képekké vagy valamiféle sajátos lebegéssé változnak.

Ebben a novellában a hó is „cincog” (103.),⁴ az ajtónyikorgás hangja viszont látvánnyá, egyfajta kavargássá, gomolygássá foszlik szét: „a lovak fölött sűrű pára gomolygott, benne, mint valami távoli harmónium hangja, ajtó nyikorgása kavargott”. (104.) A novella végén aztán felenged a fagy, a szaglás újra szerepet kap: a hasadékból előkanyargó pipafüst árulja el az egyetlen túlélő, Aron Wargotzki rejtekhelyét.

Géza Hutira „fültanúja” lehetne a gyilkosságoknak, ámde a fülét egy sajnálatos baleset miatt elveszti „akció” közben. De szükség van-e fülre a halláshoz? A gyilkosság nyilvánvaló kiötlője, Coca Mavrodin ezredesnő a hóesésben kifehéredő sárgás vattapamacsokat hord a fülében, mégis mindig meghallja, amit az emberek mondanak – vagy akár a legnagyobb titokban gondolnak.

A leszakadt fül – a halláshoz, az érzékeléshez hasonlóan – ráadásul igen különös metamorfózison megy át.

Abban a pillanatban, amikor a szereplők észreveszik, hogy leesett, egy „avarszínű, négylábú állat” eliszkol vele.

„Coca Mavrodin nem aludt, most hirtelen kiegyenesedett a pára csóvái közül, megköszörülte a torkát, és oda kiáltott:

– Most hülyéskednek, vagy tényleg az elvtárs füle az? Mert azt én is megnézném. Hadd lám csak.

Géza Hutira füle csonkja köré görbítette tenyerét, hogy megértse, mit is kíván Coca Mavrodin. Kicsit eltöprengeni látszott a hallottakon, aztán miután mégis megértette, szomorúan megrázta a fejét.

– Sajnos, már nem lehet.

Egy kicsi, avarszínű, négylábú állat, akkora, mint egy mókus vagy egy menyét, lábát a kérges havon sebesen kapkodva, szájában a füllel éppen tovaiszkolt. Távolabb a párja várta, és nemsokára hallatszott, ahogy fogaik között Géza Hutira porcogói ropognak.” (110.)

Erdőrészlet,
1931
Adományozó:
storymap.hu
© Fortepan

³ ANGYALOSI Gergely: *A kiismerhetetlen remekmű*. Sinistra körzet = *Hiány*, 1992, 8. sz., 18–20.

⁴ A későbbi oldalhivatkozások a regény első kiadására vonatkoznak. BODOR Ádám: *Sinistra körzet. Egy regény fejezetei*. Bp., Magvető, 1992

A novellában megfigyelhető – a több elemzõt, köztük Márton Lászlót is zavaró – narrátorváltás is az elveszett fülhöz kapcsolódik. „Hogy később ezt az Aron Wargotzkit nekem kellett előkerítenem, annak Géza Hutira elveszett füle volt az oka.” (114.) A koherens látószög, a tárgyilagos, egyes szám harmadik személyű narráció a novellának ezen a pontján vált át énelbeszéléssé. Mondhatni, ezentúl nem Géza Hutira, hanem Andrej Bodor, a főszereplő lesz fültanúja az eseményeknek. Az elbeszélés stílusa azonban nemigen változik, ahogy Nikifor Tescovina vagy Géza Hutira, úgy Andrej Bodor maga sem kommentálja a gyilkosságot. Miképpen lényegi reflexió nélkül hagyja a szeretője, Elvira Spiridon finoman érzékeltetett morális fenntartásait is.

„– Ha ezt is megteszi az úr – hajolt közel Elvira Spiridon, hogy lehelete szagából a fenyegetést is megéreztem –, azt szeretném, ha az alatt az idő alatt nem találkozánk.

– Rendben, amint parancsolod. Menj, el vagy engedve. Éld az életedet.” (119.)

A nevezetes fülkagyló aztán Borcan ezredes esernyőjéhez hasonlóan „életre kel”, állatalakban szinte mindvégig ott kísért a körzetben. A Géza Hutira fülével elosonó „avarszínű” állatkát a novella végén újra „suhanni” látjuk, majd a legutolsó szövegrészben már az este színét is az állat bundájához hasonlítja az elbeszélő. A fül és a kis rágcscáló ugyanúgy azonosítódik, „összeforr”, ahogy a legelső novellában a hal és az ezüsttálca vagy a denevér és az esernyő.

Erre a jellegzetes bodori prózapoétikai eljárásra talán még szebb példa a választott novellában szereplő Pantelimon pópa „átalakulása”. A hatóságokkal nyilvánvalóan bensőséges kapcsolatokat ápoló fiatal pópa szedett-vedett, katonáktól levetett ruhadarabokat visel. „Műbőr kabátja vállán elszórtan madárpiszok világitott, akár az ezredesi csillagok.” (105.) Ám a rákövetkező mondat már egyenesen ezredesnek titulálja a Coca Mavrodin ezredesnővel meghittent társasjátékoszó pópát: „A két ezredes egy darabig szótlanul, állva malmozott a konyhaasztal mellett.” (116.) A pópa titkosszolgálati kapcsolataira, Coca ezredessel való meghitt viszonyára és egyben az identitás – mindenfajta identitás – bizonytalanságára is utal ez a kis szövegrész.

A büntetetre, az erdőkerülők legyilkolására a Sinistra körzet határán, a Kolinda-erdőben kerül sor. Ez a bizonyos Kolinda-erdő mintha egy erdővel borított hegyet jelölne a szövegben – és ráadásul mintha örökösen változtatná is a helyét: „mindig barnás ködökben elmerülve úszott a keleti látóhatáron”. (106.) A történet kezdetén, a szünni nem akaró hóesésben a fenyőfák ágain „mint valami óriási tobozok, varjak gubbasztottak”. (106.) Míg a madarak mozdulatlanok, addig a tájelemek szinte imbolyogni látszanak. A táj nemcsak „zeng”, hanem állandó-

an mozgásban van. Leng, mint a füst vagy a pára. Ebben a nagy imbolygásban csakis a fülünkre hagyatkozhatunk: a titkos bűvópatakokkal teli hegyen „zengett-bongott az erdő csarnoka”. (106.) Reggelre aztán a hó szürkessé, szerdjessé, hólyagossá változik az erdőkerülők felgyújtott kunyhója körül. „Mintha egész éjszakán át csak pernyét havazott volna.” (112.)

Mint a Kolinda-erdőt a bűvópatakok, úgy szövik át az egész szövegrészt a vallásos utalások, és ezek legtöbbször – igencsak meglepő módon – a kommunista parancsnoknő, a sokszor a körzet királynőjeként viselkedő Coca Mavrodin alakjához kapcsolódik. Ő az, aki úgy véli, a „fennvaló” vette el Géza Hutira fülét (114.), ráadásul egy igen különös, a csodálatos kenyérszaporítást is megidéző jelenetben szó szerint tenyeréből eteti „hűséges alattvalóit”.

„– Harapjunk valamit – ajánlotta Coca Mavrodin. – Ma nem is akármilyen várja magukat, ebédre konzervet hoztam: hagymás pontyot árpakásával. Aztán, ha jóllaktak, szeretném, ha előkeresnék a dögcédulákat. Személyenként hármat kérek: egyet a nyakukban viseltek, mint maguk, egyet-egyet még külön a csuklón és a bokájukon. Megköszönném, ha sikerülne valamennyit betakarítani.” (113.)

Pantelimon „ezredes” és Coca Mavrodin ezredes is nyilván tisztában volt vele, hogy mire készülnek a Kolinda-erdőben. Ám a gyilkosság vagy az emberölés szó egyetlenegyszer sem hangzik el a novellában. Mintha csak az időjárás vagy a természet árulná el a tetteseket, hiszen a gyilkosságra az „év leghidegebb napján” – ez kétszer is megismétlődik (103., 105.) – kerül sor. Coca ezredesnő vidám „megsültek a bacilusok” kiáltással nyugtázza, hogy a karanténba zárt, beteg erdőkerülők elevenen megégették. Az elhallgatás minden betegséggel kapcsolatos témára vonatkozik. A halálos kórt, ami miatt az erdőkerülőknek meg kell halni, Coca parancsnok „megnáthásodásnak” nevezi. „Van egy kis baj az egészségükkel” (107.) – mondja az erdőkerülőkkel beszélgetve. Egyébként a járvány neve, a tunguz nátha már maga is eufémizmus.

Az elhallgatás, a ki nem mondás, a felelősség áthárításának vágya a két tettestárs, Géza Hutira és Nikifor Tescovina kommunikációját is jellemzi:

„– Mit mond? – Géza Hutira fölkapta a fejét, Nikifor Tescovina tekintetét kereste, várta, találkozzék egy villanásnyira a pillantásuk. De a másik megérezte szándékát, és félrenézett.

– Hagyjon ki ebből – szóló kicsivel később figyelmeztetőn. – Nincs véleményem a dologról.

– Csak gondoltam, észreveszi, mibe keveredett.

– Na, mibe! Igazán nem tudom, mire gondol. Mind a ketten Coca kisasszonynak dolgozunk.” (124.)

Mintha eddig kevés figyelem irányult volna Bodor *Sinistra* körzetének regiszterváltásokba illeszkedő, stíliserőreire. A furcsa tényre, hogy az önmagukkal sem sza-

badon rendelkező, karjukon, lábukon dögcédulákat viselő, denaturált szeszen, makkon, fonnyadt krumplin tengődő nincstelenek közül többen milyen kimódolt, már-már szertartásos nyelvet beszélnek. Pedig már a korai kritikák némelyike is felfigyelt a mű párbeszédeinek bizarr szertartásosságára. De azon túl, hogy ezek a társalgási fordulatok a *Sinistra körzet*ben tényleg meglehetősen „eszelés hatást” keltenek, vajon mi a funkciójuk ezeknek a beszéd ritualizáltságát hangsúlyozó párbeszédelemeknek?⁵

A beszéd kimódoltságának, a mi fogalmunk szerinti udvariasságnak nincs köze a tettekhez. A körzet lakói akkor is udvariasak és körülményesek, ha épp feljelentik, meglopják, beárulják vagy – mint ebben a novellában – épp meggyilkolják egymást.

Az udvariaskodó, sejtelmeskedő, szóvirágokkal tűzdelt beszédmódban a körzet parancsnoka, a mindent tökéletesen látó és halló, fülébe mégis vattát tömködő „talányos asszony”, Coca Mavrodin-Mahmudia ezredes jár az élen. Az ezredes szinte mindig körmönfontan fogalmaz, nyíltan senkit sem biztat besúgásra vagy gyilkosságra. A beosztottjai rendre találgatják, mikor „tréfál”, hogy mire gondolhat épp, vagy mi lehet a „lapjaiban”. De Coca szinte senkit nem avat a titkaiba. Cocára – de csakis Cocára – lehet igaz, hogy ez a finomkodó nyelv kizárólag a hamiságot, vagyis az igazság eltakarását szolgálja.

A rejtettség, rejtőzködés – vagy rejtélyeskedés – amúgy a *Sinistra körzet* összes novellájára jellemző.⁶ Mintha ez lenne a táj, a *Sinistra-vidék* igazi természete. Rejtőzködésre utalnak a tizedik novella helyszínének, a Kolinda-erdőnek a bűvópatakjai is. Ezek láthatatlanok, többnyire csak a „duruzsolásukat”, „zümögésüket”, „lankasztó mormolásukat” lehet hallani, mintha csak föld alatt mocorgó, mélyben kapáló állatok lennének. Egy ilyen „lát-hatatlan”, mélyben duruzsoló patak okozza majd az erdőben bujkáló túlélő, Aron Wargotzki halálát.

A hangok a Kolinda-erdőben amúgy mintha ellentmondának a fizika legelemibb törvényeinek. Vannak „túlvilági hangok” is, például azé a névtelen-arctalan személyné, aki elindul felgyújtani a Cocák által megittott

(vagy elkábított?, megmérgezett?) erdőkerülőket. A föld alatt bujkáló Aron Wargotzki, ez a szinte mozdulni sem tudó ember hangja pedig még különösebb: ő mintha képes lenne a puszta hangjával életre kelteni maga körül az erdőt. A „hangja utolért, egyszerre zümögött tőle körös-körül az erdő, búgtak a mélyben a bűvópatak járatai” (116.), állapítja meg Andrej döbbenetben.

A szavak és a tettek, a körülményeskedő udvari(as)ság, elhallgatás és a tettekben kifejeződő morbid kegyetlenség ellentéte akkor a legnyilvánvalóbb, amikor a titkosszolgálatokhoz immár szorosan kötődő főszereplő, Andrej Bodor a legsúlyosabb bűnt készül elkövetni. Coca ezredes parancsára élve temeti be a tunguz náthával megfertőzött, de a kunyhójuk felgyújtását szerencsésen túlélte erdőkerülőt, Aron Wargotzkit. Az utasítást még maga Coca sem meri nyíltan megfogalmazni. Ám nem akármit, hanem a körzetről való szabadulást ígéri a gyilkosságért cserébe:

„– Találja meg nekem ezt a fertőző beteget – jegyezze meg jól: Aron Wargotzki a neve –, és akkor megígérem, fogadott fiával együtt elmehet innen.” (115.)

Andrej a maga udvariaskodó, körülményeskedő módján már-már elnézést kér a fulladásra ítélt Aron Wargotzkitól, akinek ezek után már nem sok ideje lesz bármit elnézni...

„– Aron Wargotzki, úgy érzem, nem ez a megfelelő időpont a bemutatkozásra. Annyit azért elárulhatok, Andrej Bodor álnéven éltem a körzetben. Kérlek, egy ilyen nevű embernek nézd el ezt az egészet.” (120.)

A *Sinistra körzet* párbeszédei felvetik azt a kérdést, egyáltalán milyen nyelven beszélnek egymással ezek az emberek? Ezen a különös határvidéken (ahol a szereplők többnyire álnevet viselnek, ahol csak a szagok – mindelelőtt a testszagok – egyénítenek, és közvilágítás híján éjszakánként a szagukról ismerik fel egymást az emberek) a nemzetiségek láthatóan nem jelentenek valódi választóvonalat. Elég sok, a mű multikulturalizmusát boncolgató tanulmány született,⁷ ám én úgy látom, német, lengyel, magyar, román, ukrán, török stb. kereszt- és vezetéknevekhez nem kötődik semmiféle egyéni, az adott kulturális

Hegyek,
2023
Fotó:
Danny Chen
© pixabay

⁵ Bán Zoltán András valamifajta sunyiságot vél ebben a nyelvhasználatban felfedezni. „E megszólalásokban mindig ott rejlik a visszavonulás, a jelentés visszavonásának lehetősége – sunyi ez a nyelv. E nyelvkönyvekből, illetanokból itt ragadt szavak eszelősnek tűnnek a rémületesen lezúllott környezetben. Az itt használt idióma nem a közlés, a vágyak, az érzelmek nyelve tehát, de – megfelelően a világ általánosan forgatókönyvszerű jellegének – rituális nyelv, vagyis ugyancsak a koholmányok világához tartozik.” BÀN Zoltán András: *A főmű = Kri-tika*, 1992, 7. sz., 308–309., 309.

⁶ Sokan, mint Borcan ezredes vagy Severin Spiridon messzelátóval járnak-kelnek, de mi, olvasók soha nem találkozunk medvékkel, pedig az ő ellátásukra szerveződött a rezervátum. Ugyanez a helyzet a tunguz náthával: többször érezeti az elbeszélő, hogy a járvány „ólálkodik”, sőt bujkál” a szereplők körül vagy a Dobrin körüli bokrokban,

de persze nem „látjuk”, és még a betegség lefolyásáról sem tudunk meg semmi biztosat. A többször is megjelenő – vagyis nem megjelenő, hiszen a föld alatt rejtőzködő –, a Kolinda-erdőt behálózó „bűvópatak” pedig talán még ezeknél is metaforikusabb. Minderről lásd SMID Róbert: *Egy körzet természetrajza (Zoopoétika Bodor Ádám regénytrilógiájában)* = *Alföld*, 2023, 6. sz., 48–69.; LŐRINCZ Csongor: *Környezeti poétika (Bodor Ádám: Sinistra körzet)* = *Alföld*, 2023, 6. sz., 35–47.

⁷ Például MÁRTON: *i. m.* (1992); POZSVAI Györgyi: *Bodor Ádám. Pozsony, Kalligram, 1998*; H. NAGY Péter: *Dezintegráció és identitás-zavar = Tapasztalatcsere. Esszék és tanulmányok Bodor Ádámról*. Szerk. SCHEIBNER Tamás, VADERNA Gábor, Bp., L'Harmattan, 2005, 106–113.; BÁNYAI Éva: *Térképzetek, névtérképek, határidentitások*. Kolozsvár, Kom-Press, 2011.

beágyazottság által meghatározott tapasztalat. Andrej Bodor, Géza Hutira semmivel sem „magyarabb”, mint a körzet többi lakója vagy akár Coca Mavrodin-Mahmudia, a körzet Dobruzsából jött parancsnoka. Mintha a nemzetiség tényleg csak amolyan rituális tulajdonnévként működne a Bodor-prózában.⁸

Andrej morbid bocsánatkérését mindenesetre megelőzi Aron Wargotzki könyörgése, aki először egy bögre, majd végül legalább egy korty tejet szeretne. A Sinistra körzetben természetesen nem fogyasztanak tejterméket, itt az emberek denaturált szeszt, szederbort isznak, krumplin, gombán, szárított gyümölcsön tengődnek. Honnan jön ez a „tejügy”, kérdezhetjük mi is a főszereplővel, Andrej Bodorral. Meglehet, az Andrejjel álságos párbeszédbe bonyolódó Aron Wargotzki valami természetesre vágyik. A hön áhított tej amúgy rávilágít az egész művet (és nem csak a *Géza Hutira füle* című novellát) behálózó család-problémára, a családi kötelekek, egyáltalán az anyák szinte teljes hiányára. Az egész Sinistra körzetben nincsenek anyák, még a kantinos Nikifor Tescovina is anya nélkül neveli a gyerekeit. De a szereplők ebben a világban is vágyódnak valamilyen családi, vagy legalább családszerű kapcsolatra. Andrej Bodor a fogadott fiát keresi szerte a körzetben, és épp a fogadott fiával való közös szabadulás reményében követi el a gyilkosságot.

A halálra ítélt erdőkerülő nyilván lehetetlen dolgot kér, de Andrejnek eszébe se jut, hogy ezt teljesítse, hogy bármi úton-módon tejet kerítsen. Ám természetesen nem mond nyíltan nemet, hanem azzal érvel, hogy a nátha miatt nem mehet az erdőkerülő közelébe: – „Azt igazán nem kívánhatod, hogy azt a nyavalyát elkapjam tőled” (118.) –, ám eközben arra azért szán időt, hogy Aron Wargotzki, vagyis jövőendő áldozata egészségéért aggódalmaskodjék: – „Földet ne egyél, arra vigyázz. Még valami egyebet is fölszedsz.” (119.) Mit mondhatnánk? Bodor humora tényleg vérfagyasztó.

A Sinistra körzetben a naptári időt, a hónapokat, heteket, napokat nem tartják számon, az „év leghidegebb napjából” szinte átmenet nélkül érkezünk el a remény és

újjászületés évszakához, a tavaszhoz. Mintha a tunguz náthával fertőzött erdőkerülők halála megszabadítaná a Kolinda-erdőt, felszabadítaná a természetet, életre keltené a szagokat és az illatokat. Kikeletkor a színek is életre kelnek, a „kakukkfű kék lidércfényei lobogtak a napsütésben.” (120.) Andrej sajátos újjászületésként éli meg az Aron Wargotzki utáni hajtóvadást és a gyilkosságot. A novella a jól végzett munka örömeivel és a szerelmi beteljesülés ígéretével zárul.

A *Géza Hutira füle* című novella egy kiforgatott, groteszk iróniával hangszerelt mese vagy lovagi történet.⁹ A Coca „királynő” birodalmában sínylő főhős magára vállal egy „hóstit”, megszabadítja az erdőt az utolsó fertőzött erdőkerülőtől, hogy fogadott fiát és magát megmentse. A lovagi hőstett jutalma a szerelem, és Bodor Ádámnál is ezt találjuk. Aron Wargotzki elpusztítása után Elvira Spiridon ott áll a tisztáson, „szélben lobogó új tavaszi ruhájában, frissen mosott, száradó tavaszi hajával”, „vakító”, rézkarika fülbevalóival, szerelemre éhesen. Elvira megjelenése megidézi a középkori líra tavaszi nyitóképeit (szél, tavasz, napfény), a remény toposzait – és ezután már tényleg nincs más hátra: a boldog pár sítalpakon száguld a szerelmi beteljesülés felé.

Ez a beteljesülés amúgy nem sok jót ígér. Az „ifjú pár” – tudjuk, hogy Elvirával ellentétben Andrej már jócskán benne jár a korban – épp a nyugalmazott erdőkerülő szállása, vagyis az első gyilkosság színhelye felé „száguld”. Andrej, a lovag (vagy helyesebben talán vadász) útközben egészen megmámorosodik, mondhatni, egészen elállatiasodik a nő közelségétől: „körömmel és fogammal téptem le róla az új tavaszi ruhát”. (120.) A vetkőzés szinte pillanatok alatt bizarr kivetkőzéssé változik.

Meglehet, a körzetből (vagyis a rendszerből) való szabadulás ára egy olyan bűn, amely lehetetlenné teszi, hogy léleekben is megszabaduljunk.

És talán az sem véletlen, hogy Aron Wargotzki utolsó, Andrejhez intézett mondata épp Andrej „valóságára” kérdez rá: „– Mondd meg, végre, ki az ördög vagy?” (120.)

⁸ A nevekről, a nyelvekről és a fordítás, fordíthatóság problémájáról részletesen ír LŐRINCZ Csongor: *Elbeszélés és fordítás. Bodor Ádám: Verhovina madara = Tiszatáj*, 2021, 12. sz., 85–99.

⁹ A lovagi irodalomra emlékeztető számos motívumot találhatunk

a *Sinistra* körzetben. Griffek, törpék, apa- vagy fiúkeresés, maga az Izolda név. BÁNKI Éva: *Merről fúj a szél? (Középkori elbeszélések nyomai Bodor Ádám Sinistra körzetében) = Irodalmi Szemle*, 2023, 10. sz. <https://irodalmiszemle.sk/2023/10/banki-eva-merrol-fuj-a-szel/>